

Пърси Биш Шели

Адонаис (откъси)

Елегия за смъртта на Джон Кийтс

„Докато бе жив, ти блестеше сред живите
като Зорница;
сега сияеш сред мъртвите като Вечерница! ...“

Платон

1

Аз жаля Адонаис – той умря!
Жалете Адонаис всички вий!
Уви, сърцето му сломено спря,
плачът ви няма да го съживи!
И ти, сред тъжните най-тъжен ден,
над всички бѣдни дни прѣсни скръбта,
кажи: „Загина Адонаис с мен,
но славата му не загива, тя
като негаснещ лъч ще грей във Вечността!“

2

О де си, де си, майчице Земя?
В нощта пронизан, твоят син лежи!
Уралия, забулена в тъма,¹
къде си, скръбна, ти сега, кажи!
Безмълвна, слушаш ти във своя рай
как сенките едва-едва шептят
и някой тихо пее ти без край...
Пак неговите песни там звънят.
Със тях той криеше пристигащата Смърт!...

14

И всичко, що певецът любил бе
и в песни ваял – багра, звук и лъх,
сега го жалеше. По бледното небе
пълзеше утрото към розовия връх
на своята непристъпна кула. Там
то с плач помъти идващия ден.
Далеч простена гръм, дочут едвам.
Захълца в ужас вихърът студен.
Тревожно спеше океанът вледенен.

15

Екът, загубен в неми долини,
за песента му спомни си със скръб.
Не ще приглася той в щастливи дни
на птиците от клонестия дъб,
на извора, на кроткия кавал,
на старото клепало в късен здрач.
Той нявга с Адонаис бе звучал,
а днес в глъчта си бедният секач
едничък чува заглушения му плач.

16

Като че есен стана пролетта,
безумна, тя изрони всеки цвят!
Щом отлетяла беше радостта,
кому бе нужен поривът и млад?
Не беше Хиацинт за Феб тъй скъп,²
ни Нарцис сам за себе си тъй мил,³
както певецът и за двамата! Във скръб
стоеше всеки, мрачен и унил,
вместо с роса пръстта със сълзи оросил!

17

И славейт – твой сладкопоен брат,
тъй в песни не ридай осиротял,
нито орелът – спътник твой крилат,
във слънчевото царство полетял,
не вие се така със жален стон
над пустото си гнездо, както днес

1. „Урания, забулена в тъма...“ Шели е искал на всяка цена да отдалечи символиката на заетите митични образи от традиционните представи за тях. При цялата красота и трагизъм на легендата двойката Адонис – Венера се свързва у нас твърде определено с идеята за една земна, чувствена любов. Такова едно разбиране е пречело на замисъла на Шели. Неговият Адонаис символизира Кийтс, изтънчения възвишен певец, и разплаканата над трупа му Венера би могла да бъде само олицетворение на чистата красота и отвлечената любов. Затова Шели взема вместо традиционната Венера Урания. Урания е една от персонификациите на Афродита. Тя е била за гърците богинята на идеалната любов, любовта към отечеството, към приятеля, неопетнената обич между мъж и жена.

всуе за теб се вайка Албион!
Той като Каин те уби без чест!
Прогони ангела – свой земен гост злочест!

18

Горко ми! Зими и лета летят,
а мойта скръб се връща всеки ден!
Потоците звънливи пак текат,
пак рой пчели прелита оживен,
цветя покриват зимната ръжда
и птици влюбени във всеки храст
пак свиват своите мъхести гнезда,
пак като пламъци след дни в захлас
пълзят край пътищата златни змии в сласт.

19

В гори, реки, морета и пустини
избухва земното сърце в живот,
тъй както прави хиляди години
от она първи ден на всеки род,
когато в хаоса изгрял е бог.
Сред пари в мека светлина трептят
звездите от небесния чертог.
Най-низшите създания горят
в любов задъхани и във свещена жад.

20

Дори трупът прокажен се превръща
през язвите си в прелестни цветя,
като звезда, вместо с лъчи прегръща
с лъха си червея и над смъртта

-
2. „Не беше Хиацинт за Феб тъй скъп“ – Легендата за Феб и Хиацинт виж в забележката към стр. 162 от „Освобожденият Прометей“.
 3. „...ни Нарцис сам за себе си тъй мил...“ – Според легендата Нарцис е бил красив момък, който студено и надменно отблъсквал влюбените в него нимфи. За наказание Афродита го накарва да се влюби в собственото си отражение. Веднъж, когато се оглежда в кристалния поток, той вижда своя образ, безумно се влюбва в него и напразно го зове и иска да го прегърне, докато издъхва от копнеж. Боговете го превръщат в цвете.

се смее! Нищо не умира тук!
Нима душата му едничка? Той
бе като меч-светкавица, без звук
прибран във ножницата си след бой!
Проблесна мечът и замръзна във покой!

21

Най-скъпото във него ни взема
Смъртта! Не беше сякаш то!
Уви, остана мъката сама!
Какви сме ний? Къде и за какво?
– Актьори или зрители в игра!
Добро и зло гробарят ще зарови.
След здрач ще иде нощ, след туй – зора,
и всеки месец с болки ще ни трови!
Година след година ще носят скърби нови! ...
.....

38

Но стига плач! Защо така тъжим?
Лети певецът в нови небеса!
Над виещи чакали невредим
живее с мъртвите, що живи са!
Прахът ще стане прах, но пак духът
ще се завърне в извора любим
– във Вечността, пламтящ и свиден кът,
докато всички тук във мръсен дим,
в огнището на срам и мъка ще горим!

39

Той жив е! Той не спи под тоя свод!
Той само буден е след дълъг сън!
А ние гоним призрака-Живот
и в унес луд се хвърляме навън
срещу незнаен и невидим враг.
Нас всеки ден, нас всеки час руши,
ний труп сме във огромен саркофаг;
злокобен страх сърцата ни души

и червеи оглозгват нашите души! ...

40

Отлитна той над вечната ни нощ.
Лица омразни, завист, болна плът,
неверни радости, лъжлива мощ
не го докосват и не го болят.
Спасен от болестта на тоя свят,
не ще изпита никога скръбта
да сети как в сърцето плъзва хлад,
да зърне как заравят във пръстта
без жал на гения погаснал пепелта!

41

Той жив е! Мъртва е Смъртта, не той!
Недейте жали Адонаис! Ти,
зора, разлей от светлини порой!
Духът оплакан пак във теб блести!
Спри своя стон, посърнала гора,
помътен ручей, сълзи не реди!
Виж, траурното було се раздра,
Земя самотна! Пак като преди
над теб усмихват се зарадвани звезди!...

42

Той сля се със природата. Звучи
във песента ѝ неговият глас
навред. Във бурята суров ечи,
със славея уплата ни в захлас.
Той е във всяка нощ и всеки ден,
във камъка, в тревата, вечно нов.
Сред огъня, в безкрая разгорен,
той е пропилил вселената е любов
от пещерите до небесния покров.

43

Той част е от оная красота,

която с песни двойно е красил,
от она дух, що властва над света
и всеки хаос груб е победил;
духът, дал лик на всеки следващ миг,
преобразил дори оная смет,
която спира хода му велик
от звяра зъл и от човека клет
до слънчевата шир – напред и все напред!

44

На вековете сводът е покрит
с негаснещи, горящи светила.
Изгряват те, достигат свой зенит
и на Смъртта пълзящата мъгла
не може блясъка им да стъмни.
Когато с обич и живот прелей
едно сърце през земните си дни,
то мъртвият там вечно ще живеи
и като мълния тъмите ще огрей! ...

1821

(През февруари 1821 година в Рим умира от туберкулоза на двадесет и шест годишна възраст Джон Кийтс, велик английски поет-романтик, обичан и високо ценен от Шели. За преждевременната му смърт спомагат и отровните нападки на реакционната английска критика, която го е отричала изцяло. Потресен от тежката загуба, Шели пише своята великолепно елегия „Адонаис“, построена върху древния, често използван в литературата мит за Адонис. Според старата гръцка легенда Адонис е бил млад овчар и ловец. Богинята на любовта и красотата Афродита (Венера) е била лудо влюбена в него. При един лов на глигани разяреното животно нанаява младежа с остриите си зъби и той умира: от раните си, горчиво оплакан от безсмъртната си любима. В епохата на елинизма култът към Адонис широко се разпространява из гръцкия свят. Древните са вярвали, че младият овчар олицетворява вечната красота и обич и умира всяка есен, за да се възроди всяка пролет заедно с цялата природа. Шели използва този красив мит като символ на безсмъртието на поета. При създаването на поемата на Шели несъмнено са повлияли двама големи лирици от късната

елинистична епоха, така наречените „буколически поети“ Бион и Мосх. Бион е автор на прочутата елегия „Плач за Адонис“. Самото име „Адонаис“ е дорийско произношение на „Адонис“, така както е даден в оригиналния дорийски текст на Бион.)

КРАЙ

© 1959 Цветан Стоянов, превод от английски

Percy Bysshe Shelley
Adonais (An Elegy on the Death of John Keats), 1821

Сканиране: NomaD, 2008
Разпознаване и редакция: sir_Ivanhoe, NomaD, 2008

Публикация:

Пърси Биш Шели. Избрана лирика
Превод от английски на Цветан Стоянов и Илия Люцканов
Редактор: проф. Марко Минков
Художник: Борис Ангелушев
Худ. редактор: Васил Йончев
Техн. редактор: Димитър Захариев
Коректор: Елка Георгиева
Дадена за печат 8. XII. 1958 г. Излязла от печат 15. VI. 1959 г.
Печатни коли: 16V2. Формат: 84x108/82. Тираж: 8080.
Поръчка № 84 (778). Поръчка на печатницата № 17.
Цена 8,60 лева.
Държ. полиграфически комбинат Димитър Благоев
Народна култура, София, 1959

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5576>]